

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (devátého senátu)

20. června 2013*

„Svoboda usazování — Omezení — Společná a nerozdílná odpovědnost mateřských společností vůči věřitelům svých dceřiných společností — Vyloučení mateřských společností, které mají své sídlo v jiném členském státě — Omezení — Neexistence“

Ve věci C-186/12,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Tribunal Judicial de Braga (Portugalsko) ze dne 14. března 2012, došlým Soudnímu dvoru dne 23. dubna 2012, v řízení

Impacto Azul Lda

proti

BPSA 9 – Promoção e Desenvolvimento de Investimentos Imobiliários SA,

Bouygues Imobiliária – SGPS Lda,

Bouygues Immobilier SA,

Anicetu Fernandes Viegasovi,

Óscaru Cabanez Rodriguezovi,

SOUDNÍ DVŮR (devátý senát),

ve složení J. Malenovský, předseda senátu, U. Løhmus (zpravodaj) a A. Prechal, soudci,

generální advokát: M. Wathelet,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za Impacto Azul Lda B. Fariou a A. Coelho Rochou, advogados,

— za BPSA 9 - Promoção e Desenvolvimento de Investimentos Imobiliários SA M. Marques Mendesem, P. Vilarinho Piresem a A. Dias Henriquesem, advogados,

* Jednací jazyk: portugálština.

- za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem a C. Antunes, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi P. Guerra e Andradem a I. Rogalskim, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 49 SFEU.
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi společností Impacto Azul Lda (dále jen „Impacto Azul“) na jedné straně a BPSA 9 - Promoção e Desenvolvimento de Investimentos Imobiliários SA (dále jen „BPSA 9“), Bouygues Imobiliária – SGPS, Lda, (dále jen „SGPS“) a Bouygues Immobilier SA (dále jen „Bouygues Immobilier“), jakož i podpůrně A. Fernandes Viegasem a Ó. Cabanez Rodriguezem na druhé straně ve věci týkající se skutečnosti, že BPSA 9 nesplnila smlouvu uzavřenou se společností Impacto Azul.

Portugalské právo

- 3 Článek 481 hlavy VI zákona o obchodních společnostech (Código das sociedades comerciais, dále jen „CSC“) stanoví: „Působnost této hlavy
 1. Tato hlava se použije na vztahy mezi společnostmi s ručením omezeným, akciovými společnostmi a komanditními společnostmi na akcie.
 2. Tato hlava se použije pouze na společnosti, které mají své sídlo v Portugalsku [...]. [...]“
- 4 Článek 482 CSC stanoví:

„Pro účely tohoto zákona se za spojené společnosti považují:

[...]

 - c) společnosti, mezi nimiž existuje vztah ovládání;
 - d) společnosti tvořící skupinu.“

- 5 Z článků 488, 489, 492 a 493 CSC vyplývá, že dvě společnosti tvoří skupinu, pokud jedna z nich zcela ovládá druhou (založenou před nebo po první společností), přičemž okolnost, že jedna z nich byla založena dříve, je v tomto ohledu irelevantní, nebo pokud se nezávislé společnosti dohodly, že budou podléhat jednotnému nebo společnému řízení (spolupracující skupina), či pokud závislá nebo nezávislá společnost svěřila jiné společnosti správu svých činností (podřízený vztah).
- 6 Článek 491 CSC stanoví:

„Ustanovení článků 501 až 504 a ustanovení použitelná na základě těchto článků se použijí na skupiny vytvořené na základě úplného ovládání.“

7 Článek 501 CSC stanoví:

- „1. Mateřská společnost je odpovědná za závazky dceřiné společnosti vzniklé před nebo po uzavření dohody o ovládní, a to po celou dobu její platnosti.
2. Odpovědnost mateřské společnosti může být uplatňována až po uplynutí 30 dnů od nesplnění závazku dceřinou společností.
3. Exekuční titul vydaný proti dceřiné společnosti nemůže být vykonán vůči mateřské společnosti.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 8 Impacto Azul je společností s ručením omezeným založenou podle portugalského práva, jejíž hospodářská činnost spočívá zejména v koupi a prodeji nemovitostí. BPSA 9, SGPS a Bouygues Immobilier jsou součástí nadnárodní skupiny Bouygues působící v oblasti výstavby nemovitostí za účelem jejich prodeje a *de facto* tvoří skupinu, v rámci níž existují vztahy úplného ovládní ve smyslu článků 488 a 489 CSC. BPSA 9, která byla založena podle portugalského práva, byla totiž zcela ovládána společností SGPS, jež měla rovněž své sídlo v Portugalsku a byla zcela ovládána francouzskou společností Bouygues Immobilier, mateřskou společností, jež řídila všechny společnosti tvořící skupinu.
- 9 Dne 28. července 2006 uzavřely Impacto Azul a BPSA 9 smlouvu o budoucí kupní smlouvě (dále jen „smlouva“), podle níž se Impacto Azul zavázala prodat společnosti BPSA 9 novou nemovitost a posledně uvedená společnost se zavázala ji koupit. Podle společnosti Impacto Azul nesplnila společnost BPSA 9 své smluvní povinnosti. Z důvodu hospodářské krize a nepříznivého hospodářského vývoje se Bouygues Immobilier rozhodla odstoupit od projektu, v důsledku čehož musela Impacto Azul nést škody způsobené tímto odstoupením.
- 10 Poté, co se Impacto Azul pokusila o smírné řešení tohoto sporu se společností BPSA 9, podala k Tribunal Judicial de Braga žalobu na náhradu škody proti této společnosti z důvodu nesplnění smlouvy, kterou s ní uzavřela.
- 11 Impacto Azul v této žalobě tvrdila zejména to, že nesplnění smlouvy je přičitatelné především společností SGPS a Bouygues Immobilier jakožto mateřským společností na základě jejich společné a nerozdílné odpovědnosti mateřských společností za závazky svých dceřiných společností, jak stanoví článek 501 CSC ve spojení s článkem 491 téhož zákona.
- 12 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že žalovaní v původním řízení tvrdili, že Bouygues Immobilier zcela neovládala společnosti BPSA 9 a SGPS, přičemž takové ovládní je základním formálním kritériem pro použití právního režimu odpovědnosti skupin společností stanoveného v článku 491 CSC a že režim stanovený v článku 501 CSC není použitelný na projednávaný případ, jelikož čl. 481 odst. 2 téhož zákona vylučuje použitelnost uvedeného režimu na mateřské společnosti, které mají své sídlo v jiném členském státě. Žalovaní tvrdili, že vzhledem k tomu, že společnost Bouygues Immobilier má sídlo ve Francii, nemůže být odpovědná vůči věřitelům společnosti BPSA 9.
- 13 Vzhledem k tomu, že uvedené vyloučení vede podle společnosti Impacto Azul k rozdílnému zacházení s mateřskými společnostmi, které mají své sídlo v Portugalsku, a mateřskými společnostmi, které mají své sídlo v jiném členském státě, namítala tato společnost porušení článku 49 SFEU.
- 14 Předkládající soud má pochybnosti o slučitelnosti dotčené portugalské právní úpravy s unijním právem a má za to, že vyřešení sporu, který mu byl předložen, závisí na výkladu tohoto práva.

- 15 Za těchto podmínek se Tribunal Judicial de Braga rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je v rozporu s [unijním] právem, konkrétně s článkem 49 SFEU, jak je vykládán Soudním dvorem [Evropské unie], skutečnost, že na základě režimu stanoveného v článku čl. 481 odst. 2 CSC není režim článku 501 CSC použitelný na podniky usazené v jiném členském státě?“

K pravomoci Soudního dvora a přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 16 Úvodem BPSA 9 nastoluje otázku pravomoci Soudního dvora vyslovit se k článku 49 SFEU z důvodu, že se spor v původním řízení týká čistě vnitrostátní situace, jakož i otázku přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, zejména z toho důvodu, že není zřejmé, že otázka je relevantní pro vyřešení sporu.
- 17 Pokud jde o argument, že se spor v původním řízení týká čistě vnitrostátní situace, je třeba, aby Soudní dvůr ověřil, zda má pravomoc vyjádřit se k výkladu uvedeného ustanovení (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 31. ledna 2008, Centro Europa 7, C-380/05, Sb. rozh. s. I-349, bod 64; ze dne 11. března 2010, Attanasio Group, C-384/08, Sb. rozh. s. I-2055, bod 22, jakož i ze dne 22. prosince 2010, Omalet, C-245/09, Sb. rozh. s. I-13771, bod 10).
- 18 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudní dvůr vyloučil svoji pravomoc, pokud je zřejmé, že ustanovení unijního práva, o jehož výklad je Soudní dvůr žádán, nelze použít (rozsudek ze dne 1. října 2009, Woningstichting Sint Servatius, C-567/07, Sb. rozh. s. I-9021, bod 43 a výše uvedený rozsudek Omalet, bod 11).
- 19 Podle ustálené judikatury platí, že se ustanovení Smlouvy o FEU v oblasti svobody usazování nepoužijí na situaci, jejíž všechny prvky se nacházejí pouze uvnitř jednoho členského státu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 3. října 1990, Nino a další, C-54/88, C-91/88 a C-14/89, Recueil, s. I-3537, bod 11; ze dne 30. listopadu 1995, Esso Española, C-134/94, Recueil, s. I-4223, bod 17, jakož i ze dne 17. července 2008, Komise v. Francie, C-389/05, Sb. rozh. s. I-5397, bod 49).
- 20 Z předkládacího rozhodnutí jasně vyplývá, že Impacto Azul, BPSA 9 a SGPS mají svá sídla v Portugalsku a že použitelnost právních předpisů, o které jde ve věci v původním řízení, je omezena na tento členský stát. Skutečnost, že Bouygues Immobilier je mateřskou společností usazenou ve Francii, však v zásadě umožňuje identifikovat přeshraniční prvek, a tudíž také nezbytný předpoklad pro dovolávání se svobod zaručených Smlouvou. Tedy nelze mít za to – jak tvrdí BPSA 9 – že se dotčená otázka týká čistě vnitrostátní situace.
- 21 Soudní dvůr má tedy pravomoc k přezkoumání této otázky.
- 22 Pokud jde o přípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, BPSA 9 tvrdí, že položená otázka je irelevantní, nebo dokonce hypotetická a že předkládající soud neposkytl dostatečné skutkové a právní poznatky k ověření toho, zda je výklad článku 49 SFEU nezbytný pro vyřešení sporu v původním řízení.
- 23 BPSA 9 tvrdí, že je zbytečné zjišťovat, zda je článek 501 CSC v souladu s článkem 49 SFEU, jelikož podle portugalského práva použitelného na projednávaný případ netvoří tři dotčené společnosti skupinu vytvořenou na základě úplného ovládnutí. Vnitrostátní soud se však podle BPSA dosud nevyjádřil v tomto ohledu.
- 24 BPSA 9 dále tvrdí, že z článku 491 CSC ve spojení s čl. 501 odst. 2 CSC vyplývá, že odpovědnost mateřské společnosti za závazky své dceřiné společnosti může být uplatňována až po uplynutí 30 dnů od nesplnění závazku dceřinou společností, avšak tato lhůta nebyla dodržena.

- 25 Podle BPSA 9 z toho vyplývá, že Bouygues Immobilier nemůže být bez ohledu na své sídlo shledána odpovědnou ve věci v původním řízení.
- 26 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je postup zavedený článkem 267 SFEU nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad unijního práva, jenž je pro ně nezbytný k vyřešení sporu, který mají rozhodnout (viz zejména rozsudky ze dne 16. července 1992, Meilicke, C-83/91, Recueil, s. I-4871, bod 22; ze dne 24. března 2009, Danske Slagterier, C-445/06, Sb. rozh. s. I-2119, bod 65, a ze dne 19. června 2012, The Chartered Institute of Patent Attorneys, C-307/10, bod 31).
- 27 V rámci této spolupráce se na otázky týkající se unijního práva vztahuje domněnka relevance. Odmítnutí žádosti podané vnitrostátním soudem je ze strany Soudního dvora možné pouze tehdy, pokud je zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (viz zejména rozsudky ze dne 5. prosince 2006, Cipolla a další, C-94/04 a C-202/04, Sb. rozh. s. I-11421, bod 25; ze dne 1. června 2010, Blanco Pérez a Chao Gómez, C-570/07 a C-571/07, Sb. rozh. s. I-4629, bod 36, jakož i výše uvedený rozsudek The Chartered Institute of Patent Attorneys, bod 32 a citovaná judikatura).
- 28 Tak tomu však v projednávané věci není. Je sice pravda, že předkládací rozhodnutí poskytuje Soudnímu dvoru stručný popis skutkových a právních poznatků, nic to však nemění na tom, že tyto poznatky mají zjevný vztah k předmětu sporu v původním řízení a umožňují tak – jak vyplývá z bodů 8 až 13 tohoto rozsudku – určit rozsah předběžné otázky a kontext, v němž je položena. Uvedené rozhodnutí rovněž jasně uvádí důvody, které vedly předkládající soud k závěru, že k tomu, aby rozhodl, je nezbytný výklad článku 49 SFEU.
- 29 Kromě toho se nejeví, že by požadovaný výklad unijního práva neměl vztah k otázce, která vyvstala ve sporu v původním řízení, a sice zda může být francouzská společnost Bouygues Immobilier shledána odpovědnou vůči věřitelům společnosti BPSA 9, či nikoliv.
- 30 Z výše uvedeného vyplývá, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je přípustná.

K předběžné otázce

- 31 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda článek 49 SFEU brání takové vnitrostátní právní úpravě, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, podle níž se zásada společné a nerozdílné odpovědnosti mateřských společností vůči věřitelům jejich dceřiných společností nevztahuje na mateřské společnosti, jejichž sídlo je v jiném členském státě.
- 32 Úvodem je třeba připomenout, že svoboda usazování zahrnuje v případě společností založených podle právních předpisů některého členského státu, jež mají své sídlo, ústřední správu nebo hlavní provozovnu v Evropské unii, právo vykonávat činnost v ostatních členských státech prostřednictvím dceřině společností, pobočky nebo zastoupení (rozsudky ze dne 23. února 2006, Keller Holding, C-471/04, Sb. rozh. s. I-2107, bod 29; ze dne 15. května 2008, Lidl Belgium, C-414/06, Sb. rozh. s. I-03601, bod 18, a ze dne 27. listopadu 2008, Papillon, C-418/07, Sb. rozh. s. I-8947, bod 15).
- 33 Článek 49 SFEU ukládá odstranit omezení svobody usazování. Cílem ustanovení Smlouvy týkajících se svobody usazování je podle jejich znění zajistit právo na národní zacházení v hostitelském členském státě. Navíc podle ustálené judikatury brání článek 49 SFEU veškerým vnitrostátním opatřením, která i když se použijí bez rozlišování podle státní příslušnosti, mohou bránit příslušníkům Unie ve výkonu

svobody usazování zaručené Smlouvou nebo jej činit méně atraktivním (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 29. listopadu 2011, *National Grid Indus*, C-371/10, Sb. rozh. s. I-12273, body 35 a 36, jakož i ze dne 21. června 2012, *Susisalo a další*, C-84/11, bod 31).

- 34 Podle portugalské právní úpravy, o kterou se jedná v původním řízení, se režim společné a nerozdílné odpovědnosti mateřských společností za dluhy jejich dceřiných společností založených podle portugalského práva nepoužije na mateřské společnosti, které mají své sídlo v jiném členském státě. Je tedy třeba přezkoumat, zda taková právní úprava je omezením ve smyslu článku 49 SFEU.
- 35 Je třeba uvést, že vzhledem k tomu, že právní úprava skupin společností není na unijní úrovni harmonizována, členské státy mají v zásadě nadále pravomoc k určení práva použitelného na dluh spojené společnosti. Portugalské právo tak omezuje společnou a nerozdílnou odpovědnost mateřských společností vůči věřitelům jejich dceřiných společností jen na mateřské společnosti, které mají své sídlo v Portugalsku. Jak však správně uvádí Komise, za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, nebrání článek 49 SFEU tomu, aby členský stát mohl legitimně zlepšit nakládání s pohledávkami skupin přítomných na jeho území (obdobně viz rozsudek ze dne 7. února 1984, *Jongeneel Kaas a další*, 237/82, Recueil, s. 483, bod 20).
- 36 Skutečnost, že na základě takového režimu, jako je režim stanovený v čl. 481 odst. 2 CSC, není takový režim, jako je režim článku 501 CSC, použitelný na podniky usazené v jiném členském státě, nečiní totiž výkon svobody usazování zaručené Smlouvou méně atraktivním pro mateřské společnosti, které mají sídlo v jiném členském státě.
- 37 V každém případě je třeba zdůraznit, že mateřské společnosti, které mají sídlo v jiném členském státě než v Portugalské republice, si mohou zvolit, že smluvně stanoví režim společné a nerozdílné odpovědnosti za dluhy svých dceřiných společností.
- 38 Je tedy třeba konstatovat, že pokud jde o zacházení přiznané mateřským společností, které jsou usazené v jiných členských státech než v Portugalské republice, není taková vnitrostátní právní úprava, jako je právní úprava, o kterou se jedná ve věci původním řízení, omezením svobody usazování ve smyslu článku 49 SFEU.
- 39 S ohledem na výše uvedené je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že článek 49 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání takové vnitrostátní právní úpravě, o jakou se jedná v původním řízení, podle níž se zásada společné a nerozdílné odpovědnosti mateřských společností vůči věřitelům jejich dceřiných společností nevztahuje na mateřské společnosti, které mají své sídlo na území jiného členského státu.

K nákladům řízení

- 40 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (devátý senát) rozhodl takto:

Článek 49 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání, takové vnitrostátní právní úpravě, o jakou se jedná v původním řízení, podle níž se zásada společné a nerozdílné odpovědnosti mateřských společností vůči věřitelům jejich dceřiných společností nevztahuje na mateřské společnosti, které mají své sídlo na území jiného členského státu.

Podpisy.